

PERSPECTIVE:

betere verstaanbaarheid door logopedie

Driekwart van de mensen met parkinson heeft of krijgt moeite met verstaanbaar spreken. Dit heeft grote invloed op hun kwaliteit van leven en ook op dat van hun naasten. In Nederland zijn logopedisten getraind om mensen met parkinson goed te behandelen. De meerwaarde van logopedie bij parkinson is echter nog niet bewezen. Met de Personalized Speech Therapy for Active Conversation-studie (PERSPECTIVE) willen de Nederlandse logopedisten hier verandering in brengen. We spreken hierover met logopedist-onderzoekers Hanneke Kalf en Janna Maas van het Radboudumc te Nijmegen.

Kalf: "In de loop der jaren hebben we de behandeling van mensen met parkinson steeds kunnen verbeteren. Ook hebben we een app ontwikkeld die als hulpmiddel dient om verstaanbaar te spreken. Deze app is geïntegreerd in de behandeling. Hierdoor werd de behoefte om te weten wat dit toevoegt aan de behandeling ook steeds groter." Er werd eerder al met steun van de Parkinson Vereniging een kort onderzoek verricht voor de app, maar hiermee bleef de vraag de meerwaarde van logopedie te kunnen onderbouwen voor mensen met parkinson onbeantwoord.

Tele-logopedie

Omdat hiervoor internationale belangstelling is, kwam Kalf uit bij de Michael J. Fox Foundation voor financiering van de PERSPECTIVE-studie. Dit fonds was geïnteresseerd omdat de behandeling online wordt aangeboden, waarmee iedereen ter wereld erbij gebaat is. "In Nederland zijn de afstanden klein, maar in landen waar

mensen veel verder van elkaar weg wonen, reizen mensen geen drie keer per week naar een logopedist om therapie te krijgen", aldus Kalf. Dat online logopedische therapie werkt was al bekend, na een aantal experimenten in Australië en Canada. Kalf: "Wij denken dat de hele behandeling online kan plaatsvinden. We noemen dit tele-logopedie." Dankzij de Amerikaanse subsidie is het mogelijk een fulltime onderzoeker aan te stellen: Janna Maas. Ook kunnen de deelnemende twaalf logopedisten hiermee worden begeleid.

Alle fasen van de ziekte

Aan het onderzoek kunnen mensen deelnemen in alle fasen van de ziekte. In de praktijk werkt intensieve behandeling, drie keer in de week bij de logopedist in de praktijk, vooral in de begin- of middenfase van de ziekte. "Maar verstaanbaarheid is een probleem in alle fasen van de ziekte van Parkinson", aldus Kalf. "Daarom sluiten we niemand uit in deze studie." Na een gedegen voorbereiding, zijn vanaf

1 maart de eerste deelnemers geïncludeerd. In totaal worden 215 mensen behandeld. Er zijn in het land twaalf logopedisten gezocht die voldoende mensen met parkinson zien in hun praktijk die gaan meewerken aan het onderzoek. De logopedisten worden goed begeleid. "Een aantal keer kijken we mee tijdens de behandeling om zeker te weten of het goed gaat en of de mensen de beste behandeling krijgen die mogelijk is", aldus Kalf. Deelnemers aan het onderzoek zijn mensen die nog geen logopedie-behandeling hebben ondergaan of dit al langer dan een jaar niet meer hebben gekregen. "Het interessante is dat we nog niet weten of alle mensen met parkinson op het juiste moment therapie hebben gekregen. We weten nu nog niet wanneer mensen besluiten iets aan hun verstaanbaarheid te gaan doen. Wat we ook wel meemaken is dat mensen uit het arbeidsproces raken door verstaanbaarheidsproblemen. We hadden hier misschien iets aan kunnen doen. Dit inzicht krijgen we nu ook."

Hoe ziet de bijdrage van de deelnemers eruit?

Janna Maas: "We hebben de metingen bij de eerste deelnemers al uitgevoerd."

'Verstaanbaarheid kan een probleem zijn in alle fasen van de ziekte van Parkinson'

Janna Maas (logopedist en promovenda), Hanneke Kalf (Co-promotor en projectleider), Bert de Swart (expert logopedie, ontwikkelaar voice trainer en studie coach van de deelnemende logopedisten samen met Selma de Wit), Carmen Smit (research logopedist), Nienke de Vries (Co-promotor), allemaal werkzaam in het Radboudumc.

Wanneer mensen met parkinson zich bij een van de twaalf logopedisten melden voor behandeling van verstaanbaarheidsproblemen wordt hen gevraagd of zij benaderd mogen worden voor het onderzoek. Reageren zij positief, dan ontvangen zij hierover meer informatie." Het is een bewuste keuze om zelf mensen te benaderen hiervoor en geen open aanmelding te hebben. "We willen juist ook mensen includeren die misschien wat minder handig zijn met de computer en die zich anders zelf misschien niet zouden aanmelden." Na een week bellen de onderzoekers op om een afspraak te maken. Dit gebeurt bij de mensen thuis, dus zij hoeven niet naar het Radboudumc te komen.

De belangrijkste uitkomstmaat die wordt gehanteerd is de kwaliteit van leven. De vraag is of deze beter wordt wanneer mensen logopedie hebben gekregen. Er wordt een vragenlijst afgenomen, maar er worden ook spraaktesten gedaan. Ook worden de symptomen van parkinson in kaart gebracht. "Deze kunnen immers ook van invloed zijn op de kwaliteit van leven en dus ook op de uitkomsten van deze studie", legt Maas uit. "In totaal zijn we twee tot drie uur bezig. In die tijd geven we ook een technische uitleg over tele-logo-

pedie. Daarnaast krijgen zij de vernieuwde app van ons waarmee zij realtime feedback krijgen. Ook wordt er een persoonlijk behandelgoal gesteld: wat wil iemand bereiken met zijn behandeling?" Kalf: "Het mooie is dat dit hulpmiddel zowel voor iemand met parkinson als voor de logopedist erg bruikbaar is." Maas: "Na het eerste bezoek wordt er gerandomiseerd. De mensen die deelnemen, worden willekeurig ingedeeld in de groep die direct therapie krijgt, of in de groep die hier na acht weken mee start. Ik als onderzoeker weet niet in welke groep de mensen komen. Uiteindelijk krijgen alle deelnemers gegarandeerd therapie." De frequentie van de behandelingen is afhankelijk van degene die de behandeling krijgt. Dit gebeurt in overleg met de logopedist. Niemand met parkinson is gelijk. Bij mensen in een meer gevorderde fase worden ook naasten voorzien van uitleg over hoe te helpen bij slechte verstaanbaarheid. De behandeling is niet veel anders dan behandelingen die in de praktijk plaatsvinden legt Maas uit. "Het enige verschil is dat je niet in dezelfde ruimte zit." Na acht weken wordt het behaalde resultaat gemeten. Maas: "Dan kunnen we gaan kijken of er andere resultaten zijn

voor de groep mensen die de behandeling al heeft ondergaan ten opzichte van de mensen die hier nog aan gaan beginnen. In de evaluatie wordt gekeken of de persoonlijke behandelgoals zijn behaald." Kalf: "Het gaat niet om het uitvoeren van oefeningen, het gaat om het toepassen voor een betere verstaanbaarheid. Wanneer vinden mensen zelf dat hun verstaanbaarheid verbeterd is?" Hierin heeft iedereen zijn eigen definitie en doel. Na de periode van acht weken is het onderzoek niet afgelopen. De mensen die direct therapie kregen, krijgen een follow-up meting. Maas: "Na zes maanden gaan we nog een keer langs om te kijken of de effecten van de logopedie nog steeds beklijven. De groep die na acht weken begint met logopedie krijgt deze follow-up niet. Voor hen is de studie afgelopen. De hypothese is dat het verschil tussen de mensen die direct behandeld zijn en de groep nog niet behandeld was zichtbaar wordt in een betere kwaliteit van leven. Kalf: "Daarnaast verwachten we dat het resultaat ook na zes maanden nog is te zien."

Janna Maas is in 2016 afgestudeerd als logopedist. Hierna deed zij de master taalspraakpathologie. Hierna sloot zij aan bij het onderzoeksteam van de Perspective-studie. Hanneke Kalf is logopedist en onderzoeker aan het Radboudumc. Wilt u meer weten over de PERSPECTIVE-studie? Neem dan contact op met Janna Maas: Janna.Maas@radboudumc.nl.